

Japanese Pop Culture

日本のポップカルチャー

Andrea Georgiadisová
Martina Novotná
Olga Drápelová
Jana Štěpánková

JAP123: Japonská Kultura

Japonská popkultura

- Vizuální kultura, popularizované produkty, zábavní průmysl
- *Geinókai* 芸能界 – „Svět showbyznysu“
- Zkoumá ji kulturní a sociální **antropologie**
  - z řeckého *ανθρωπος anthrópos* = „člověk“, věda o člověku
- Patrick Galbraith, antropolog
  - specialista na populární kulturu v Japonsku, Ph.D. University of Tokyo
  - knihy: *The Otaku Encyclopedia*, *Tokyo Realtime: Akihabara*, *Otaku Spaces*
  - *Cosplay Culture*
- Specialisté u nás:
  - Jan Sýkora, Karel Veselý, Anna Křivánková, Antonín Tesař, Jan Miškov, Jiří Fígl
  - *MADE IN JAPAN: Eseje o současné japonské popkultuře*

Japonská popkultura: Co vše sem patří?

- Kinematografie (filmy, *anime*, TV programy)
  - *Manga*
  - Hudba (*J-pop*, *J-rock*...)
  - Herní průmysl (videohry, arkády)
  - Móda (*J-fashion*, *Haradžuku móda*)
  - *Cosplay*
  - *Karaoke*
  - Kultura *kawaii* (かわいいの文化 – *Kawaii no bunka*)
  - Internet
  - Kuchyně
-
- Mají rysy nebo původ v tradičních formách umění (např. *manga*)
  - Odlišují se od západní tvorby
  - Utváří *image* současného Japonska

Anime

- Japonský animovaný film (アニメ)
- Vůbec první – *Otogi Manga* Kalendář 1961 – 1964, Hermit Village (1963)
- Animace v Japonsku začala nabývat na popularitě od 20. let 20. stol.
- Osamu Tezuka – (1925–1989)
- Klasika vs. *mainstream*
- Žánry (lze aplikovat i na mangu):
  - Šónen (*Attack on Titan*) vs. Šódžo (*Hell Girl*)
  - Horor (*Elfen Lied*)
  - Hudební (*LoveLive!*)
  - Fantasy (*Sword Art Online*)
  - *Juri vs. Jaoi*
  - *Slice of life (Working!!!)*
  - Sportovní (*Kuroko no basuke*)
  - *Mecha*

Klasika

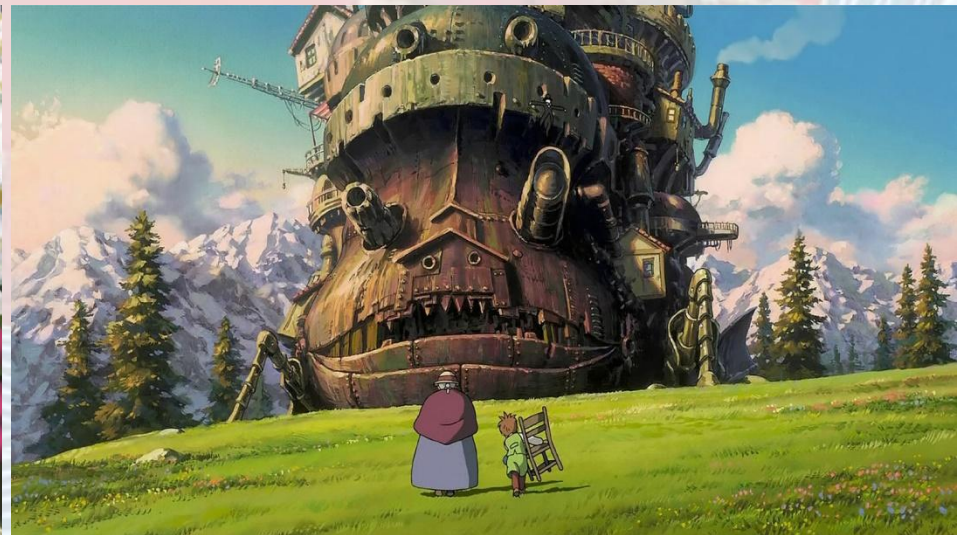
- *Astro Boy* – Osamu Tezuka, 1963
- *Mobile Suit Gundam* – jedno z prvních sci-fi, 1979
- *Dragon Ball*
- *Akira* – Kacuhiro Ótomo
- *Bišódžo Senši Sailor Moon* – Toei Animation
- Tvorba studií:
  - Ghibli – Hajao Mijazaki, Isao Takahata (*Naušika z Větrného údolí, Hrob světlušek, Cesta do fantazie, Princezna Mononoke, Můj soused Totoro, Doručovací služba čarodějky Kiki*)
  - Studio 4°C - Eiko Tanaka (*Magická nákupní čtvrt Abenobaši, Memories, Noiseman*)
  - Gainax – Tošio Okada (*Neon Genesis Evangelion*)
  - Producion IG – Micuisa Išikawa (*Ghost in the Shell*)

AKIRA

Ghibli

Sailor Moon

Jak vzniká animace?

- Ruční animace vs. 3D animace
- Walt Disney – patentovaná kamera
  - 12 základních principů animace (poprvé představili Frank Thomas a Ollie Johnston v roce 1981 v knize *The Illusion of Life: Disney Animation*)
    - *Squash and Stretch, Anticipation, Staging, Exaggerati*
- Práce animátorů:
  - *Key Animators*
  - *Inbetweeners*
- Celuloidové fólie = sběratelské předměty
- Speciální barvy
- Vybarvování vrstev zepředu dozadu

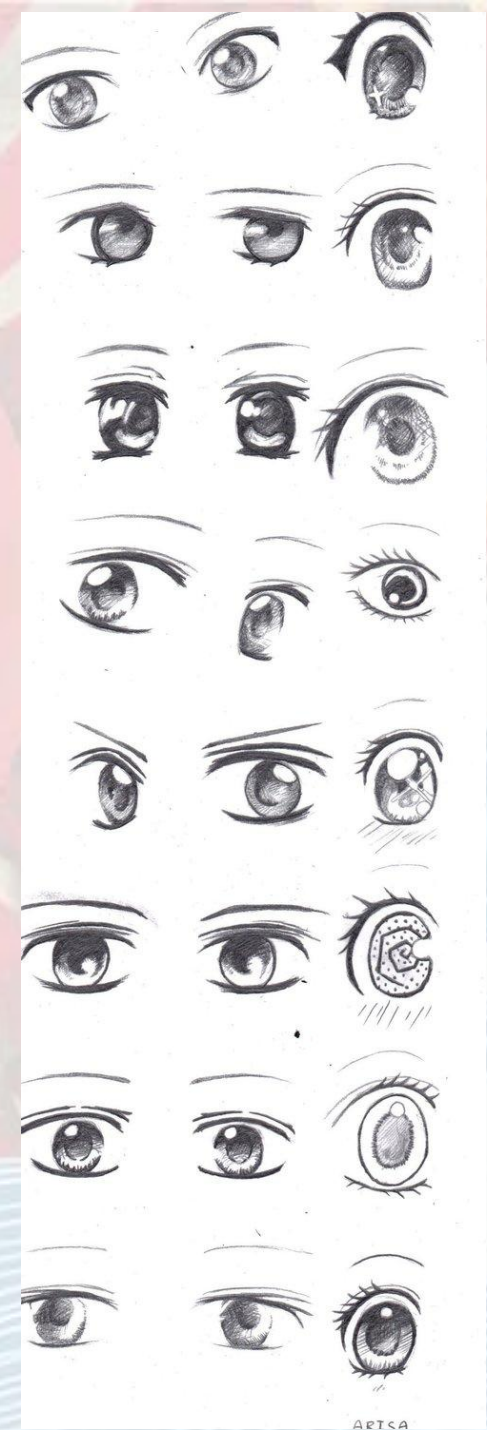
The background features a large, semi-transparent red sun with rays, set against a collage of various scenes from the anime Sailor Moon. The sun is partially obscured by stylized white and blue waves at the bottom and sides. The overall aesthetic is vibrant and nostalgic.

Animace Sailor Moon

<https://youtu.be/4MZA-ov99LU>

Manga

- „漫画“ doslova znamená „humorné obrázky“
- Jak číst *mangu*?
  - shora dolů, zprava doleva
- Žánry (jako u *anime*)
- Vychází z *ukijo-e* (dřevotisk)

První manga

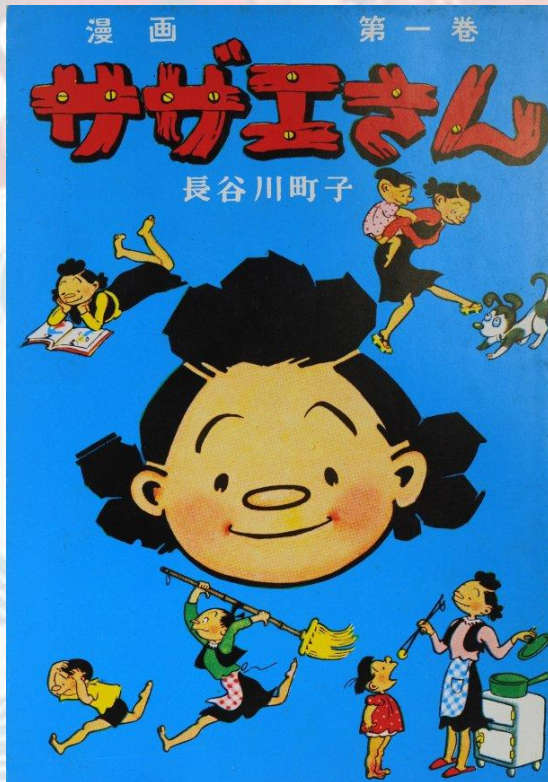
- Autor: Kitazawa (1876 – 1955)
- Název: *Tagosaku a Mokubei v Tokiu* (1902)

田吾作と空兵衛の東京見物

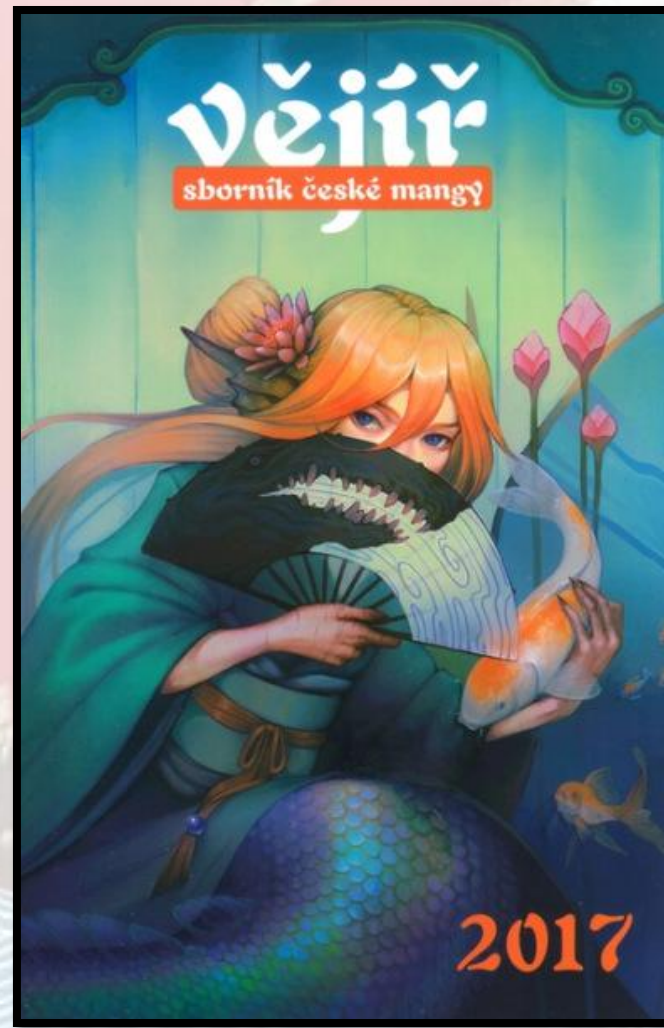

Sazae-san

- Autor: Mačiko Hasegawa (1920 – 1922)
- Název: *Sazae-san* (1946 – 1974) サザエさん

Česká manga

Otaku

- Označení pro fanoušky *anime*, *mangy*, komiksů
- Obecněji může označovat i někoho s velkým zájmem o určitý druh koníčku – vlakoví *otaku*, vojenští *otaku* atd.
- Význam: zájmeno pro 2. osobu ve velmi zdvořilostním stylu (používali animátoři)
- お宅 – „Ctěný“ dům
  - pocit bezpečí uvnitř vlastní komunity
- Dnes zapisováno nejčastěji katakanou オタク

Typické rysy

- Hlubkové analýzy
  - (*Vesmírná bitevní loď Jamato/Učú senkan Jamato*)
- „PC friendly“
  - komunikace pomocí PC je snadnější

Otaku a společnost

- 1893 – *Manga burikko* (Akio Nakamori)
- Od roku 1975 – Komiksový Trh – *Komikkusu Máketto/Komiketto*
  - *Dódžinši* = fanziny (samizdaty)
- 1989 – *Komiketto* navštívilo přes 100 000 lidí
  - ekonomický boom

Negativní image

- Začátek 90. let
- Dochází k asociaci pojmu *otaku* s něčím velmi negativním, nežádoucím pro společnost
- Důvody: skandál „*otaku* vraha“, prasknutí „ekonomické bubliny“
  - ekonomická krize
    - Cutomu Mijazaki: Obviněn z vraždy 4 děvčátek ve věku od 4 do 7 let, znásilnil jejich mrtvoly, u jedné vypil její krev a snědl část ruky + rozesílal balíčky s kusy těl pozůstalým
    - mediální senzace, skandál
    - noviny pojmenovaly Mijazakiho jako „*otaku* vraha“ → představení nového pojmu společnosti

Fotografie jeho bytu se objevily v novinách:

Konec 80. let: *Otaku* postrachem společnosti

- Společnost byla pobouřená a odvrhla *otaku* na okraj společnosti
- Důvody:
  - volili manuální práci → aby si mohli kupovat konzumní produkty (*mangy*, videokazety s *anime*, *atd.*), namísto toho aby se stali *sararímány* (firemními zaměstnanci).
  - potencionální hrozba ve společnosti → mladí muži dávají přednost animovaným dívkám namísto skutečných apod.
  - odmítají přijmout zodpovědnost za budoucnost země
- Odlišnost je ve společnosti považována za špatnou

Snaha vrátit *otaku* dobré jméno:

- Tošio Okada „Kráľ *otaku*“
  - zakladatel filmového studia Gainax – *Neon Genesis Evangelion*
  - psal populární literaturu propagující popkulturu, Tokijská univerzita
  - prosadil psaní slova *otaku* v *katakaně* – オタク→ Snaha neúspěšná
- 1997 – asijská ekonomická krize
- 1998 – studie psychiatra Tamakiho Saitóa
  - *společenské vyloučení: Věční adolescenti (Šakaiteki hikikomori – Owaranai šišunki)*
- Na konci tisíciletí v Japonsku více než milion dospělých *Hikikomori*

Hikikomori (引き籠もり)

- „Odtrhnuvší se“
- Lidé izolovaní od vnějšího světa
- V případě *otaku* jsou to často „sběrači“
- Jejich životní prostor připomíná skladiště

Popkultura na vzestupu

- Situace se obrací k lepšímu
- 2002 – americký článek *Foreign Policy: Gross National Cool*
  - poukazuje na důležitost japonského kulturního exportu
  - článek oslavuje úspěšné značky jako *Pokémon*, *Hello Kitty*, *Sony Playstation* a *Nintendo*, dále pak *mangu* a filmy Takešiho Kitana

Program Cool Japan

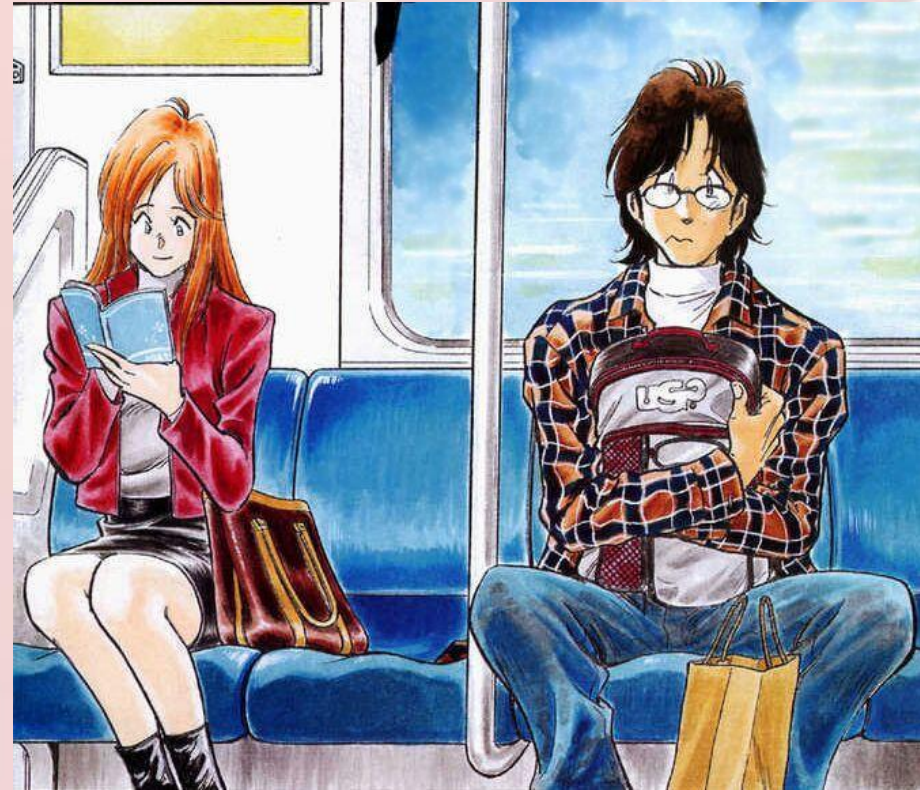

- Program podporující rozvoj populární kultury v Japonsku a její export
- Cesta do Fantazie (*Sen to Chihiro no kamikakuši*) – režisér Hajao Miyazaki
- *Doraemon* maskotem kampaně LOH 2020

→ Výsledek: **podařilo se změnit pohled na odvětví zábavního průmyslu a jeho konzumenty**

Denša otoko

- Příběh pomohl spravit pohled na *otaku*
- Vznikl ze zápisků diskuzního fóra *2channel*
- Romantický příběh
- Ukazuje společnosti, že *otaku* jsou lidé jako ostatní, také hledají lásku, jsou pouze stydlivější
- Autor: *Nakano Hitori* (*naka no hitori* – „jeden z nás“)
– anonymita
- Prodáno přes milion kusů, TV seriál, několik románů, 4 *mangy* a hraný film

Akihabara

- „Mekka“ *anime*, ráj pro *otaku*
- 80. léta – „Elektrické městečko“
- Konec 90. let – obchody s *mangou*, pro sběratele, fanoušky plastového modelářství, aj. → největší příliv *otaku*
- *Otaku* = konzument
- Útrata: 2 mld. USD/ rok

MEDIA
高安販売
高額買取
MUSIC
MUSIC

SEGA

AKB48
美少女系
アイドル
のチケット
買取
ホビー
フィギュア
大黒屋
アンブルとか
携帯電話
の買取

AMINIMIDORIUM

AMINIMIDORIUM

AKIMARU

AKIMARU

AKIMARU

AKIMARU

AKIMARU

Konvergentní kultura

„Fanoušci jsou ti, kteří konzumují, ale také produkují, čtenáři, kteří také píšou, a účastníci, kteří také participují.“

– americký teoretik Henry Jenkins

Dódžinši

- Samizdaty, vlastní tvorba
  - amatérští autoři stojí za vznikem největšího *conu* v Japonsku, *Komiketto*
- Výdělek v roce 2007: 277 miliard jenů (15% výdajů *otaku* na konzumní zboží)

Fudžoši

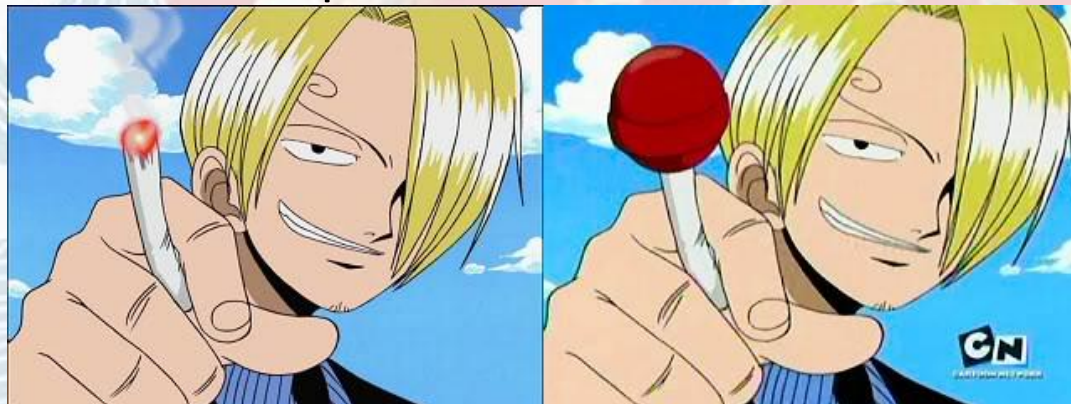
= *Fu* 腐 (zkažená) *džoši* 女子 (dívka) X 婦女子 (*fudžoši*) – dospělá/vdaná žena, dáma

- Časté zaměření na *jaoi* tvorbu
- „Ženský ekvivalent *otaku*“

Cenzura

- Některá díla pronikla na západní trh už v minulém tisíciletí
- Snaha přizpůsobit je západnímu divákovi
- *Naušika z Větrného Údolí* (*Kaze no tani no Naušika*) – Hajao Miyazaki → přejmenováno na *Warriors of The Wind* + přestříháno
- *Sailor Moon* – částečná cenzura
- Strach z kulturní propasti a potencionálního odmítnutí západními diváky → přestříháno a předabováno
- Po roce 2000 už začaly vycházet díla nepozměněná, včetně mangy – čtení zprava doleva

Cosplay コスプレ

- *Costume + playing*
- Původně z Ameriky, přivezeno do Japonska → popularizace
- Co nejpřesnější napodobování vzhledu konkrétní postavy z *anime/mangy/filmu/hry...*
- V Japonsku posiluje ekonomiku
- *Meiši (coscards), printy, World Cosplay*
- *World Cosplay Summit (WCS) – Nagoja*

- *Komiketto* video 24:30 – 25:21

J-Fashion/Harajuku fashion

Lolita fashion:

- *Sweet, classic, gothic, bitter-sweet, wa-lolita, hime* a mnoho dalších
- Inspirace: evropské rokoko, panenky
- *Gothic Lolita Bible*
- Film: *Šimocuma monogatari – Kamikaze girls* (2004); Režie: Tecuja Nakašima
- Kultura BJD (*Ball-Jointed Dolls*)

Další módní styly:

- *Mori-kei*
- *Visual-kei*
- *Decora*
- *Pastel-gothic*
- *Gothic*
- *Širo-nuri*

BJD

- *Ball-Jointed Doll* = asijská kloubová panenka
- Umělá pryskyřice (polyurethan) – podobná porcelánu
- Lidé vyrábí panenky celé, jiní šijí pouze šaty, někteří pouze sbírají
- V Kjótu je muzeum pod názvem *Tenši-no-Sato*
- Ceny precizně upravovaných panenek a panenek z limitovaných edic mohou přesahovat i 120 000 Kč

Spolupráce Völks s návrháři Baby, The Stars Shine Bright a Disney (potisk látky s Alenkou)

Spolupráce s Peach-Pit: panenka Suigintou z Rozen Maiden, speciální edice

Nesestavené části tělčka BJD

Proces spojování částí pomocí provlékání elastického provázku

Oči na panence vs. samostatné

Oči panenek mohou být i surrealistické

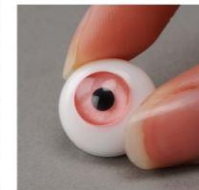
1.

2.

3.

4.

Zapomocí laku, barev a lepidla je možné vyrobit si vlastní design očí.

Tvorba paruky: Našívání weftů na čepce ušíty z elastické krajky

Paruky se vyrábí v mnoha barvách a variantách, na obrázku růžová paruka od Milky Queen Doll Castle pro 1/3 Dollfie

Některé panenky mohou mít upíří tesáky...

...elfí uši nebo zvířecí rohy...

...nebo kopyta.

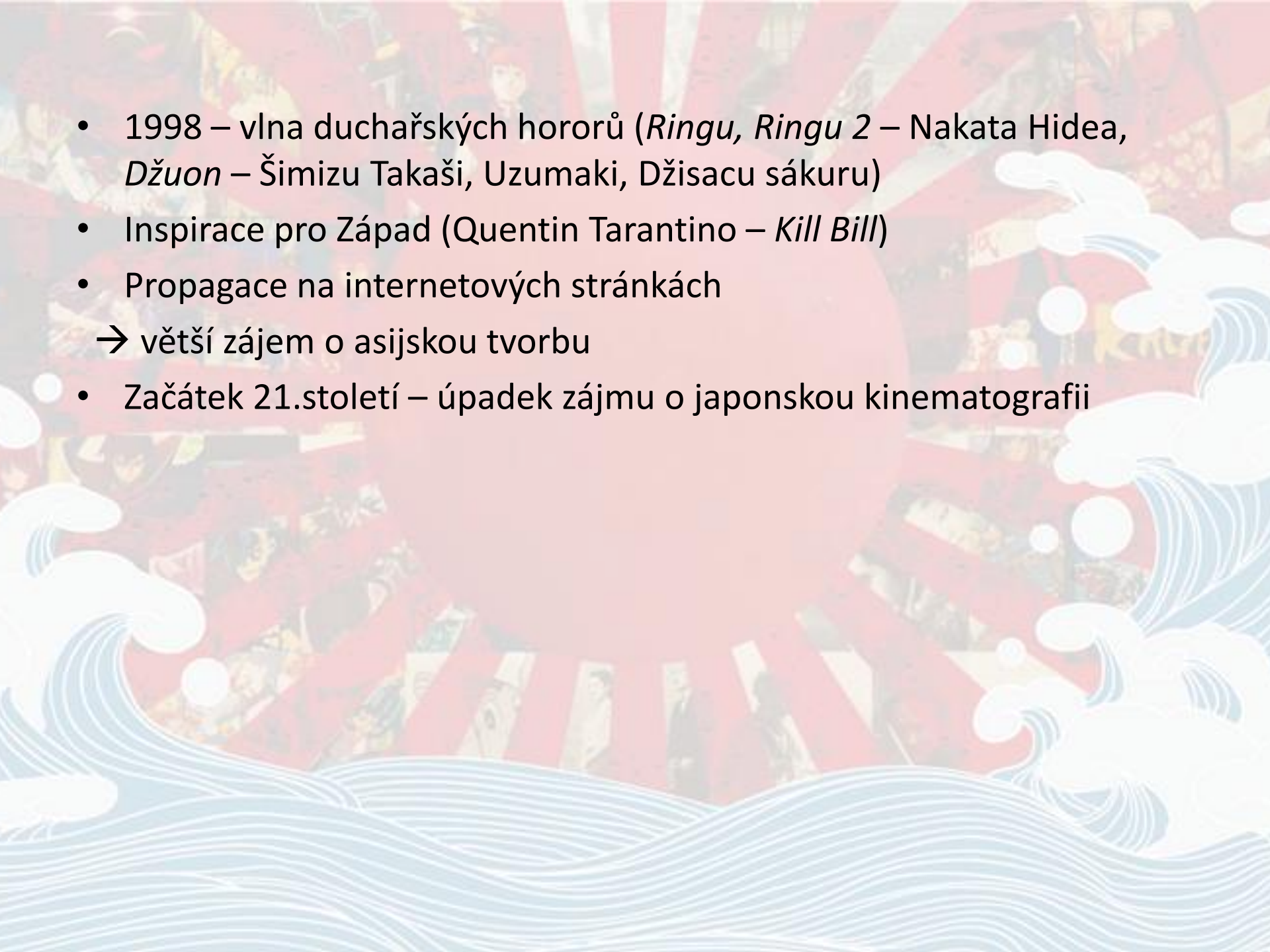
Film

- Od 50. let 20. století: *Rašómon* (Kurosawa Akira) – filmový festival v Benátkách → větší zájem o japonské filmy
- Samurajské filmy (Sedm samurajů)
- 70. léta: krize, nárůst „pinku filmů“
- Itami Džúzó – „rámenová“ komedie *Tanpopo*
- 1989: snímek *Tecuo* (režie: Šinja Cukamoto)
- Takeši Kitana – *Hana-bi*

- Produkce filmů, které byly určeny na zahraniční trh: Suncent CinemaWorks
  - bizarnosti a extrémny
  - Fukasaka Kindži – *Battle Royale* = propast mezi generacemi, úzkost dospívajících x vyvražďování ← rozdílný pohled
  - *Katakurike no kófuku*

-
- 1998 – vlna duchařských hororů (*Ringu*, *Ringu 2* – Nakata Hidea, *Džuon* – Šimizu Takaši, Uzumaki, *Džisacu sákuru*)
  - Inspirace pro Západ (Quentin Tarantino – *Kill Bill*)
  - Propagace na internetových stránkách
→ větší zájem o asijskou tvorbu
  - Začátek 21.století – úpadek zájmu o japonskou kinematografii

Hudba

Historický vývoj:

- *Rjúkóka*
  - období *Meidži – Taišó*
  - západní hudební nástroje (housle, kytary, harmoniky)
  - vliv: Jazz a Blues
- *Kajókjoku, Rokabiri*
- *J-POP*
  - 90. léta
- *Cover verze a klasický pop*
- *Anime hudba*
- *Vocaloid*
- *Idolové skupiny (Idol sekgoku džidai)*

Babymetal

- Japonská „metalová“ skupina
- Členky:
  - Nakamoto Suzuka – zpěv
  - Mizuno Jui – vokál
  - Kikuči Moa – vokál
- Původně podskupina idolové skupiny *Sakura Gakuin*
- Jedna z mála japonských kapel, které mají koncerty i mimo Asii
- „*Kawaii-metal*“
- Nejznámější písně:
  - [Megicune](#)
  - [Akacuki](#)

Wagakki Band

- Kapela vznikla v roce 2013
- Kloubí populární hudbu s tradiční formou – *wagakki*
- Hlavní zpěvačka – Suzuhana Juko
Ostatní členové – hudební nástroje
- Nejznámější písně:
  - [Senbonzakura](#)
  - *Kiškaisei*

Sayuri

- Popová zpěvačka a skladatelka
- *Mikazuki*
- [Heikósen](#) – anime *Kuzu no Honkai*

Mizuki Nana

- Zpěvačka, anime dabérka (*seijú*), skladatelka
- [Kindan no redžisutansu](#)

Místa spjatá s popkulturou

- Tematické kavárny (*Maid Café, Oudži Café, Robo-Café, aj.*)
- Karaoke
- Arkádová centra (arkády, *UFO machine, gašapon, DDR*)
- Setkání fanoušků
- Svatyně – *Kanda Mjódžin* – Akihabara (Propojení šintó a populární kultury)

- Děkujeme za pozornost!